

TÜRÜK
Uluslararası Dil, Edebiyat
ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi
2016 Yıl:4, Sayı:8
Sayfa:219-227

ISSN: 2147-8872

ADLAŞMIŞ SIFAT ÜZERİNE

Turgut Baydar*

Özet

Türkçede kelimelerin geçtikleri cümlelerde isim, sıfat ya da zarf olarak görev yaptıkları bağlamdan anlaşılmaktadır. Türkçe gramerlerde bir vasıf isminin bir ismin önüne getirildiğinde sıfat görevinde kullanıldığı, kendinden sonraki isim düşürüldüğünde ya da söz konusu vasıf ismine bir çekim eki getirildiğinde ise adlaştığı ifade edilmektedir. Bu durumun en önemli nedeni, Türkçedeki isim soylu kelimeleri (isim, sıfat, zarf vb.) ayrı ayrı bir tür olarak değerlendirme anlayışıdır. Ancak Türkçede kelimelerin isim, sıfat ve zarf olarak kullanımları şekli olarak ayırt edilemez. *Güzel, yeşil, zengin, fakir, sıcak, soğuk* ya da *iyi, kötü* gibi kelimelerin isim, sıfat ya da zarf olarak kullanımlarını bu hâllerinden anlamak mümkün değildir. Bunların hangi görevde kullanıldıklarını tespit etmek için bağlama bakılması gerekmektedir.

Eldeki yazıda bu tür kelimelere adlaşmış sıfat denilemeyeceği, böyle bir terimi kullanmanın daha başka sorunlara yol açacağı örnekler ile izah edilmiş ve ulaşılan sonuçlar dikkatlere sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: kelime türleri, isim, sıfat, zarf, adlaşmış sıfat.

ON ADJECTIVE NOMINLIZATION

Abstract

Turkish words in the sentences they pass the name, it is understood from the context in which they served as adjectives or adverbs. When the name of a quality name in front of a Turkish grammar attributes used in the job, the next name was dropped or when self- concerned characteristics of a shooting attachment name is said to be the nominalizations. The most important reason for this situation is the understanding of noun nouns (name, adjective, adverb, etc.) as separate species. However, the use of Turkic words as names, adjectives and adverbs can not be distinguished formally. It is not possible to understand the use of words such as beautiful, green, rich, poor, hot,

* Doç. Dr., Erzincan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, Öğretim Üyesi,
turgutbaydar@windowslive.com

cold or good or bad as names, adjectives or adverbs. It is necessary to look at the context to determine which task they are using.

The present article can not be said nominalizations adjectives such words, do not use such a term has been explained with examples will lead to further problems with attention and presented the conclusions reached.

Key Words: word types, noun, adjective, adverb, adjective nominalization.

Giriş

Modern dillerin tamamında kelimelerin isim ve fiil olarak tasnif edildiği, Arapça gibi bazı dillerde bunlara eklerin ve edatların da eklendiği bilinmektedir. Bu tasnifte de elbette esas olan söz konusu kelimenin hareket bildirip bildirmediğidir. Türkçede de kelimeler temelde bu şekilde tasnif edildikten sonra isim ana başlığı altında isim, sıfat, zamir, zarf, edat, bağlaç ve ünleme yer verilmektedir.

Türkçede tek başına kullanılan bir vasıf ismine isim, sıfat ya da zarf diyebilmek için onu bir metin içinde görmek; yani bağlama bakmak gerekmektedir.

Adlaşmış Sıfat

Türkçe gramerlerde bir vasıf isminin bir ismin önüne getirildiğinde sıfat görevinde¹ kullanıldığı, kendinden sonraki isim düşürüldüğünde ya da söz konusu vasıf ismine bir çekim eki getirildiğinde ise adlaştığı ifade edilmektedir. Bunun gramer kitaplarımızdaki bazı örnekleri şunlardır:

Zengin insanlar, fakir insanları düşünmeli.

önad ad önad ad

(önad tamlaması) (önad tamlaması)

Zenginler, fakirleri düşünmeli vb.

ad ad

(adlaşmış önad)(adlaşmış önad) (Kükey 2003: 268).

Korkak insan, başarılı olamaz.

Korkak, başarılı olamaz vb. (Koç 1990: 143-146).

güzel çocuk

Güzele bakmak sevaptır vb. (Korkmaz 2003a: 334).

¹ Gramerlerde her ne kadar bir vasıf isminin bir ismin önünde kullanıldığında dense de bu durum bir fiil ya da fiilimsi önünde kullanıldığında da aynıdır. Bu durumda da vasıf ismi zarf olarak görev yapar.

İçlerinden yeşil(ini) beğendim. = Yeşil (elbise).

Sınıfın en çalışkan(ına) verilecek. = Çalışkan (öğrenci).

Okula kestirme(den) geldim. = Kestirme (yol) (Güneş 2002: 159).

Çalışkan insanlar başarı gösterir.

Çalışkanlar başarı gösterir vb. (Gencan 1979: 188-191).

Bu durumun en önemli nedeni, Türkçedeki isim soylu kelimeleri (isim, sıfat, zarf vb.) ayrı ayrı bir tür olarak değerlendirme anlayışıdır. Ancak Türkçede kelimelerin isim, sıfat ve zarf² olarak kullanımları şekli olarak ayırt edilemez. *Güzel, yeşil, zengin, fakir, sıcak, soğuk* ya da *iyi, kötü* gibi kelimelerin isim, sıfat ya da zarf olarak kullanımlarını bu hâllerinden anlamak mümkün değildir. Bunların hangi görevde kullanıldıklarını tespit etmek için bağlama bakılması gerekmektedir. Şöyle ki;

Önerdiğiniz kitap çok **güzel**.

Güzel düşünceleri var.

Onlar, **güzel** giyiniyorlar. cümlelerindeki *güzel* kelimelerinin şekil itibarıyla birbirinden hiçbir farkı yoktur. Ancak bu kelimelerin birinci örnekte isim, ikinci örnekte sıfat ve üçüncü örnekte zarf olduğu hemen bağlamdan anlaşılmaktadır. Dolayısıyla Türkçede bir kelimenin türünü belirlemek, söz konusu kelime tek başınayken, kolay değildir. Elbette burada vasıf ismi ile somut nesnelere isimlerini karıştırmamak gerekmektedir. Vasıf isimleri ile diğerlerinin ayrılması durumunda da bunların hangi görevle kullanıldıklarını tespit etmek zordur. Çünkü *güzel, iyi, soğuk* vb. vasıf isimlerinin karşılığı *Türkçe Sözlükte* farklı farklı verilmiştir.³ Bu kelimeler *Türkçe Sözlükte* isim, sıfat ya da zarf olarak belirtilmişlerdir. Ayrıca

² bk. Arzu Sema Ertane Baydar – Turgut Baydar (2006), "-ki Eki Üzerine", Ankara: TDAY - Belleten, 2004/II, s.31-49

³ bk. sırasıyla *Türkçe Sözlükün güzel, iyi ve soğuk* maddelerinde sırasıyla şunlar yazılıdır:

güzel:

1. *sıfat* Göze ve kulağa hoş gelen, hayranlık uyandıran, çirkin karşıtı "Güzel kız.

Güzel çiçek." "Yalının en güzel odası bizimdi."

2. İyi, hoş "Güzel şey canım, milletvekili olmak!" - Ç. Altan

3. Beklenene uygun düşen ve başarı düşüncesi uyandıran "Güzel bir fırsat."

4. Soyluluk ve ahlaki üstünlük düşüncesi uyandıran "Güzel duygular. Güzel hareketler."

5. Görgü kurallarına uygun olan

6. Sakin, hoş (hava) "Güzel bir gece."

7. Okşayıcı, aldatıcı, kandırıcı "Güzel vaatler."

8. Pek iyi, doğru "Güzel güzel amma!"

9. *isim* Güzel kız veya kadın

"Güzeller deniz kenarına geldikleri zaman âşıklar da kale burçlarına ve bedenlerine dolarlar."

- A. H. Çelebi

10. *isim* Güzellik kraliçesi

11. *zarf* Hoşa giden, beğenilen, iyi, doğru bir biçimde

"Arabayı koştururken boyunlarındaki ziller güzel şingirdiyordu atların." - R. Enis

12. *zarf* Adamakıllı, şiddetli "Karıkoca bu kuzu yüzünden güzel bir kavga ettiler."

- Ö. Seyfettin

sözlükte her birinin isim, sıfat, zarf olarak kullanımları için tanıklı örnekler mevcuttur. Özetle bu kelimelerin hangi görevde kullanıldıkları bağlamdan anlaşılmaktadır. Bu kelimeler ister isim, ister sıfat isterse de zarf görevinde kullanılınsınlar sonuçta hepsi vasıf isimleridir. Yani isimdirler. Dolayısıyla adlaşmış sıfat terimi doğru bir kullanım olmamaktadır.

Ergin *Türk Dil Bilgisinde* vasıf isimleri ile ilgili olarak “*Nesnelerin kendilerinin adları asıl isimlerdir. Sıfatlar ise nesnelerin kendilerinin değil vasıflarının adlarıdır. Eğer nesne birçok vasfı olan bir nesne değil de yalnız vasıftan ibaretse o takdirde sıfat nesnenin ismi olur. Meselâ yeşil otun, yaprağın bir vasfının adı, yani otun yaprağın bir sıfatıdır. Fakat tek başına bir rengin asıl ismidir. Demek ki sıfatlar asıl isimleri başka olan nesnelerin bir vasfını belirttikleri zaman sıfat, tek vasıftan ibaret olan nesnelere karşıladıkları zaman isimdirler*” ifadelerini kullanmıştır (Ergin 1989: 232).

Grönbech de *Türkçenin Yapısı* isimli çalışmasında bu konuda şu bilgileri vermektedir: “*Adlar çeşitli alt bölümlere ayrılırlar. Bunlar içinde sayılar ve zamirler, bazı şekil ve sentaks özellikleri gösterirler. Buna karşılık isim ve sıfat arasında ne şekil, ne de sentaks bakımından bir fark görülebilir.. Sık sık bir vasıf gösterdiği için sıfat dediğimiz kelimeler, hiçbir şekilde geriye kalan adlardan ayırt edilmemezler; tek başına oldukları zaman diğer adlar gibi çekilirler.. O hâlde ad kavramı, bizim dil kategorilerimizin çoğunu kapsayacak kadar çok yönlüdür. Bundan dolayı Türkçe bir ad, ne isim ne de sıfattır, aksine aynı zamanda her ikisidir de*” (Grönbech 1995: 22-25).

iyi:

1. *sıfat* İstenilen, beğenilen nitelikleri taşıyan, beğenilecek biçimde olan, kötü karşıtı "*Bir aralık iyi fal bildiğimi haremde duyurdum.*" - **F. R. Atay**
 2. Bol, çok, aşırı "*İyi yağmur yağdı.*"
 3. Uğurlu, hayırlı, iyilik getiren "*İyi haber.*"
 4. Esen, sağlıklı "*İyi ve sıhhatli olduğumu bildirebilirsiniz.*" - **N. F. Kısakürek**
 5. Yerinde, uygun "*İyi bir cevap.*"
 6. Doğru olan "*İyisi bu işe karışmamaktır.*"
 7. Yeterli, yetecek miktarda olan "*Bu yün, hurka için iyidir.*"
 8. *isim* Öğrencinin değerlendirilmesinde kullanılan orta ile pekiyi arasındaki not
 9. *zarf* İstenilen, beğenilen, yerinde, yararlı, uygun bir biçimde "*Bunun çocukları iyi çıktıkları için ölüncüye kadar babalarına bakmışlar.*" - **M. Ş. Esendal**
- soğuk:
1. *sıfat* Isısı düşük olan, sıcak karşıtı "*Bu el soğuktu ve titriyordu.*" - **P. Safa**
 2. Üşütecek derecede ısısı olan "*Güneşli, soğuk bir gündü.*" - **S. F. Abasıyanık**
 3. *isim* Isının üşütecek kadar az veya düşük olması durumu "*Apışlarının arasına bir sac mangal olarak yakıcı soğuktan korunmaya çalışıyordu.*" - **E. E. Talu**
 4. Duygudan, sevgiden yoksun olan, yakın ve içten olmayan, ilgisiz "*Soğuk tavırla birbirlerini selamlayıp uzaklaştılar.*" - **R. H. Karay**
 5. Sevimsiz veya yersiz, antipatik "*Bu soğuk, yavan sözler zevkimi rencide ediyordu.*" - **H. C. Yalçın**
 6. Cinsel istek duymayan "*Soğuk bir kadın.*"
 7. *zarf* İlgisiz, sevimsiz bir biçimde veya memnuniyetsizliğini belli ederek bk. *Türkçe Sözlük* (2005), 10. bs., s.818;1006;1784

Türkçede kelimelerin hangi görevde kullanıldıkları hakkında *Sözcük Türlerinde Konuşmada ve yazıda, ad soyundan sözcüklerin görev ve kullanım bakımından birbirleriyle geçişme durumunda buldukları, görevlerinden kaydıkları görülür* denmektedir (Atabay – Kutluk – Özel 1983: 23-25).

Dilâçar da “Gramer” isimli makalesinde konu ile ilgili olarak şunları söylemiştir: *Geleneksel “söz bölükleri”ne (parties du discours) geçtiğimizde, dilde, gördüğü göreve göre bir sözcüğün dört, beş “bölük” ya da tür ulamına girebildiğini görürüz.... Bu durumda, dil hazinesindeki sözcükleri kesin olarak ulam ulam “söz bölükleri”ne ayırıp sınıflamak dilbilim ilkelerine aykırı düşer* (Dilaçar 1989: 98).

Bozkurt konu hakkında *Türkiye Türkçesinde “Türkçede sıfatlar, adlardan kesin biçimde ayrılamazlar. Gerektiğinde sıfatlar ad işlevinde kullanılırlar. Geleneksel dilbilgisi çalışması yaparlar çokluk bu ayrımı. Ne ki, biz sözcüklerde tür ayrımı yapılmasından yana değiliz”* demektedir (Bozkurt 2000: 46).

Deny ise bir çalışmasında bu konuda *“Türkçede söz kısımları, Fransızcada olduğu kadar sarıh bir surette ayırtlanmamış, hudutlanmamıştır”* demiştir (Deny 1941: 147).

Emre de *Yeni Bir Gramer Metodu Hakkında Layiha* isimli eserinde konu hakkında *“Sıfatın isimden farkını ta’yin etmek çok güçtür. İsimle sıfat aynı sınıfa dahil kelimelerdir; oynadıkları role göre isim veya sıfat olurlar.... Renk isimleri hakiki isimlerdir: kırmızı, beyaz, siyah vb. birer renk ismidir: şu kırmızı pek koyu, şu kırmızı ise pek açıktır. – Her kırmızı iyi gitmez. – Şu resmin kırmızısı ile sarısı çok uygun gelmiş.*

Bu isimler eşyayı haiz oldukları renk ile göstermek üzere kullanılırsa sıfat olurlar: kırmızı mürekkep, siyah kumaş” ifadelerini kullanmıştır (Emre 1931: 145-146).⁴

Tüm bu ifadelerden de açıkça anlaşılacağı gibi Türkçede isim, sıfat ve zarf ayrımı yapmak kolay değildir ve bunun için bağlama bakılması gerekmektedir.

Vasıf isimleri isim göreviyle kullanıldıklarında adlaşmış olarak kabul edilecek olursa ortaya izahı kolay kolay yapılamayacak sıkıntılar çıkacaktır. Öncelikle akla *Bir ad nasıl olur da adlaşır?* sorusu gelecektir. Bu soruya cevap verebilmek için öncelikle +ki ekinin, sıfat fiillerin, sayı, renk isimlerinin, işaret ve belirsizlik vb. kelimelerin kullanımına bakmak gerekir.

Her ne kadar gramerlerde dikkat çekilmemiş olsa da sıkıntılardan biri -ki ekiyle ilgilidir. Gramerlerde *“bu ek, isimlerden (vasıf isimleri değil) hem sıfat yapar hem de zamir”* denilmekte ve bu yönde örnekler verilmektedir. Ayrıca zamir bahsinde de buna yer verilmektedir.⁵ Örneğin; Korkmaz *Gramer Terimleri Sözlüğünün aitlik eki maddesinde* ekle

⁴ Emre'nin aynı yöndeki ifadeleri için ayrıca bk. Ahmet Cevat Emre (1931), *Yeni Bir Gramer Metodu Hakkında Layiha*, İstanbul: Devlet Matbaası, s.52-56

⁵ Ayrıca zamir bahsinde bu ekten bahseden araştırmacılar için bk. Mazhar Kükey (2003), *Türkçenin Dilbilgisi*, Samsun: Cem Ofset, s.307-308; Tahir Nejat Gencan (1979), *Dilbilgisi*, Ankara: TDK Yay., s.268-270; Zeynep Korkmaz (2003a), *Türkiye Türkçesi Grameri -Şekil Bilgisi-*, Ankara TDK Yay., s.430-433

ilgili olarak “*Adlardan zamir ve sıfat olarak kullanılan adlar yapan, içinde bulunma, bağlılık ve aitlik görevleri taşıyan +ki eki. Zarflara doğrudan doğruya, öteki kelimelere ilgi veya bulunma durumundan sonra gelen ek. Bu ek, dil benzeşmesine çok yerde dudak benzeşmesine uymaz. Şimdiki, yarınki, öteki, benimki, sizdeki, evdeki, sokaktaki, dünkü, bugünkü, yandaki komşununki, içerideki, kolundaki vb.*” demiştir (Korkmaz 2003b: 14).

Korkmaz gramerinde de +ki aitlik ekinin eklendiği sözü sıfata ve zamire çeviren bir yapım eki özelliği taşıdığını ifade etmiştir (Korkmaz 2003a: 264).

Banguoğlu Türkçenin Gramerinde ek hakkında şunları söylemiştir: *Burada -ki ek kelime olarak öbür sıfatfiiller gibi sıfat ve zamir hükmünde olup eklendiği kelimeyi de sıfat ve zamir yapar. (şimdiki zaman / evdeki pazar / benimki geldi)* (Banguoğlu 1995: 184-185).

Ergin Türk Dil Bilgisinde ise ek ile ilgili olarak “*Bu ek isimlerden temsil ve vasıf isimleri, yani, zamir ve sıfat olarak kullanılan isimler yapar*” ifadelerini kullanmıştır (Ergin 1989: 152).

Araştırmacıların pek çoğu, *Otobüstekini gördüm* gibi cümlelerde +ki eki almış olan kelimelere *adlaşmış sıfat* dememektedir.⁶ Dolayısıyla bu, tam bir çelişkidir. Şunu da hemen belirtelim ki ekle ilgili yukarıdaki bilgileri veren araştırmacılar zamir görevi ile kullanılan bu kelimelere adlaşmış sıfat deselerdi daha büyük bir çelişki ortaya çıkardı. “*İlgi eki, geldiği kelimelerden sıfat ya da zamir görevi ile kullanılan kelimeler türetir*” deyip ardından da zamir görevi ile kullanılan +ki ekli kelimeleri adlaşmış sıfat olarak kabul etmeyi izah etmek, hiç de kolay olmasa gerektir.

Yine araştırmacıların çoğu isim göreviyle kullanıldıklarında, *koşanlar uyarıldı* gibi yapılarda, sıfat fiillere de adlaşmış sıfat diyorlar.⁷ Bu da ayrı bir sıkıntıyı beraberinde getirmektedir. Çünkü fiil olan bir kelime herhangi bir sıfat-fiil eki ile fiil kategorisinden isim kategorisine geçirilmektedir. Yani sıfat-fiil eki getirilen fiil öncelikle sıfat olmamakta, isim kategorisine geçmektedir. Bu aşamadan sonra sıfat-fiiller geçtikleri cümlelerde isim ya da sıfat olarak görev yapmaktadırlar.⁸ Zaten sıfat-fiillere isim-fiiller denmesinin nedeni de budur.

Bir diğer sıkıntı da işaret, belirsizlik, renk vb.ni ifade eden kelimeler ile ilgilidir. Bunlarda da bu çelişki vardır ve bunların izahı da hiç kolay değildir.

⁶ Az da olsa +ki ekini almış kelimelere adlaşmış sıfat diyen araştırmacılar da vardır. bk. Tahir Nejat Gencan (1979), *Dilbilgisi*, Ankara: TDK Yay., s.206; Muhittin Bilgin (2002), *Anlamdan Anlatıma Türkçemiz*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yay., s.228;260. Bilgin bunlara adlaşmış sıfat demekle birlikte *İlgi Adlı: +ki* başlığı altında bu eki alan kelimelerin zamir olarak kullanıldıklarını ifade etmiştir.

⁷ Örnek olarak bk. Mazhar Kükey (2003), *Türkçenin Dilbilgisi*, Samsun: Cem Ofset, s.435; Zeynep Korkmaz (2003a), *Türkiye Türkçesi Grameri -Şekil Bilgisi-*, Ankara TDK Yay., s.915; Nesrin Bayraktar (2004), *Türkçede Fiilimsiler*, Ankara TDK Yay., s.44

⁸ Eraslan bununla ilgili olarak *Türkçede isim ve sıfat ayrımı, şekil yerine fonksiyon ve kullanılışa dayandığından, sıfatlar isim gibi, bilhassa cins isimleri de sıfat gibi kullanılabilirler* demiştir. bk. Kemal Eraslan (1980), *Eski Türkçede İsim-Fiiller*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Yay., s.13; Deniz Yılmaz da çalışmasında sıfat-fiilleri *İsimli-Sıfatlı Şekil* terimi ile karşılamıştır. bk. Özlem Deniz Yılmaz (2009), *Türkiye Türkçesinde Eylemsi*, Ankara: TDK Yay., s.66-81

Korkmaz, *bu, şu, o* işaret kelimeleri için, gramerinin *İşaret (Gösterme) Sıfatları* başlığı altında *Türkiye Türkçesinde bu işlevi yüklenmiş olan bu, şu, o (<ol) sıfatları aslında birer zamirdir. Ancak adlar önünde sıfat görevi yüklenmişlerdir* demektedir (Korkmaz 2003a: 385). Hemen belirtelim ki *Türkçe Sözlük*, Korkmaz'ın *zamir* dediği bu kelimelerin ilk kullanımlarına *sıfat*, ikinci kullanımına *zamir* demektedir.⁹ Sözlüklerde maddeler açıklanırken sözün en yaygın anlamına, kullanım sıklığına vb. öncelik verildiği de dikkatlerden uzak tutulmamalıdır.

Çalışanlar sonunda kazanırlar.

Koşanları uyarın. cümlelerindeki *çalışanlar* ve *koşanları* kelimelerini adlaşmış sıfat olarak kabul eden araştırmacılar,

“*Kimi arayacaksın?*”

“*Bazıları onu sevmez.*”

“*Mavi sana çok yakışıyor.*”

“*Bunu ona götürün.*” cümlelerindeki *kimi, bazıları, mavi* ve *bunu* kelimelerine ise zamir demektedirler. Eğer adlaşmış sıfatı kabul ediyorsak bunlara da adlaşmış sıfat dememiz gerekir. Diyemeyeceğimiz de ortadadır.

Adlaşmış sıfatı kabul ettiğimiz vakit “*Güzel söyledi*”, “*Güzelce dinle*” gibi cümlelerdeki *güzel, güzelce* gibi kelimeleri de **zarflaşmış sıfat**¹⁰, *vitrindeki kazak* gibi tamlamalardaki *+ki* eki almış unsurları da **sıfatlaşmış ad** terimi ile karşılamamız gerekmektedir.

Yine araştırmacılar haklı olarak sıfatlar (zarflarda da aynıdır) çekime giremez diyor; ancak ardından da bu kelimeler çekime girdiklerinde bunları adlaşmış sıfat olarak kabul ediyorlar.¹¹ Durum, zarflarda da aynıdır.

Aslında *+ki* ekli kelimelerin ve sıfat fiillerin kendilerinden sonra gelen bir kelime ya da kelime grubu ile tamlama oluşturmadıklarında zamir işlevi de üstlendikleri ortadadır. Vasıf isimlerinden de zamir görevi üstlenenler vardır (Renk ismi, sayı ismi vb. olup da bunları karşılamak için kullanılanlar hariç). “*Sabahkini sevmedim.*” cümlesinde *sabahki* kelimesine gelen ismin *+I* hâl eki *sabahki* kelimesine mi gelmiştir yoksa *+kinin* yerini tuttuğu isme mi gelmiştir? Elbette *+kinin* yerini tuttuğu isme gelmiştir. “*Sabahki kahvaltıyı sevmedim.*” “*Koşana ceza verdik.*”, “*Çalışkanları herkes sever.*” vb. cümlelerde de aynı şey söz konusudur. Bu cümlelerdeki *koşan* ve *çalışkana* getirilen çekim ekleri de söz konusu

⁹ *bu, şu, o* kelimeleri için bk. *Türkçe Sözlük* (2005), 10. bs., Ankara: TDK Yay., s.317;1487;1873-1874

¹⁰ Korkmaz bu konuda *Zarf konusu işlenirken üzerinde durulduğu gibi, sıfatlar bir adın değil de bir sıfatın veya bir fiilin önünde yer aldıkları zaman artık sıfat olmaktan çıkıp zarf görevi yüklenmişlerdir* demektedir. Bk. Zeynep Korkmaz (2003a), *Türkiye Türkçesi Grameri -Şekil Bilgisi-*, Ankara: TDK Yay., s.334

¹¹ bk. Zeynep Korkmaz (2003a), *Türkiye Türkçesi Grameri -Şekil Bilgisi-*, Ankara: TDK Yay., s.334

kelimelere değil, bunlardan sonra gelen; ancak burada ifade edilmeyen kelimelere getirilmiştir. “*Koşan öğrenciye ceza verdik.*”, “*Çalışkan öğrencileri herkes sever.*” gibi.

Sonuç

Türkçede tek başına kullanılan bir kelimeye (vasıf ismine) isim, sıfat ya da zarf diyebilmek için onu bir metin içinde görmek; yani bağlama bakmak gerekmektedir.

Bir vasıf ismi başka bir ismin önüne getirildiğinde *sıfat*; kendinden sonraki isim düşürüldüğünde ya da söz konusu vasıf ismine bir çekim eki getirildiğinde ise asıl göreviyle yani *isim* olarak kullanılmaktadır.

İsim soylu kelimelerin tamamı *isim* ana başlığı altında incelenmektedir. İsim de sıfat da zarf da zamir de hepsi isim soylu kelimelerdir ve *isim* ana başlığı altında sıralanmaktadır.

Vasıf isimleri sadece kendilerinden sonra gelen bir isimle değil; bir fiille ya da fiilimsi ile de ilişki içinde olabilirler.

Vasıf isimleri ile herhangi bir ek yardımı ile sıfat görevi üstlenen kelimelerden sonra gelen isimler düşürüldüğünde ya da söz konusu bu kelimeler çekime girdiğinde kendi görevleri dışında *zamir* işlevi de üstlenirler: *İyi çağır, kaçanlara yanma, masadakini getir* gibi.

Adlaşmış sıfat terimi kabul edilecek olursa zarflaşmış sıfat ya da sıfatlaşmış ad gibi terimleri de kabul etmek gerekecektir. Bu da doğru bir yaklaşım olmamaktadır. Adlaşmış sıfat terimi, gramerlerde sadece farklı bir başlık oluşturmak için kullanılmış gibi durmaktadır.

Kaynakça

Atabay, Neşe-Kutluk, İbrahim-Özel, Sevgi (1983), *Sözcük Türleri*, Ankara: TDK

Yay., s.23-25

Banguoğlu, Tahsin (1995), *Türkçenin Grameri*, 4. bs., Ankara: TDK Yay., s.184-

185

Bayraktar, Nesrin (2004), *Türkçede Fiilimsiler*, Ankara TDK Yay., s.44

Bilgin, Muhittin (2002), *Anlamdan Anlatıma Türkçemiz*, Ankara:

Kültür Bakanlığı Yay., s.228;260

Bozkurt, Fuat (2000), *Türkiye Türkçesi*, 2. bs., Ankara: Hatiboğlu Yayınevi, s.46

Deny, Jean (1941), *Türk Dili Grameri*, (Tercüme: Ali Ulvi Elöve), İstanbul: Maarif

Matbaası, s.147

Deniz Yılmaz, Özlem (2009), *Türkiye Türkçesinde Eylemsi*, Ankara: TDK Yay., s.66-81

Dilâçar, Agop (1989), “Gramer: Tanımı, Adı, Kapsamı, Türleri, Yöntemi, Eğitimdeki Yeri ve

Tarihçesi”, Ankara: *TDAY – Belleten*, 2. bs., 1971, s.83-145

- Emre, Ahmet Cevat (1931), *Yeni Bir Gramer Metodu Hakkında Layiha*, İstanbul: Devlet Matbaası, s.52-56;145-146
- Eraslan, Kemal (1980), *Eski Türkçede İsim-Fiiller*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Yay., s.13
- Ergin, Muharrem (1989), *Türk Dil Bilgisi*, 18. bs., İstanbul: Bayrak Yay., s.232
- Ertane Baydar, Arzu Sema – Baydar, Turgut (2006), "-ki Eki Üzerine", Ankara: TDAY – *Bellekten*, 2004/II, s.31-49
- Gencan, Tahir Nejat (1979), *Dilbilgisi*, Ankara: TDK Yay., s.188-191;206;268-270
- Grönbech, K. (1995), *Türkçenin Yapısı*, (Tercüme: Mehmet Akalın), Ankara: TDK Yay., s.22-25
- Güneş, Sezai (2002), *Türk Dili Bilgisi*, 6. bs., İzmir, s.159
- Koç, Nurettin (1990), *Yeni Dilbilgisi*, İstanbul: İnkılap Kitabevi, s.143-146
- Korkmaz, Zeynep (2003a), *Türkiye Türkçesi Grameri-Şekil Bilgisi-*, Ankara: TDK Yay., s.264;334;385 ;430-433
- Korkmaz, Zeynep (2003b), *Grammer Terimleri Sözlüğü*, 2. bs., Ankara: TDK Yay., s.14
- Kükey, Mazhar (2003), *Türkçenin Dilbilgisi*, Samsun: Cem Ofset, s.268;435
- Türkçe Sözlük* (2005), 10. bs., Ankara: TDK Yay., s.317;818;1006;1487;1784;1873-1874